



«پیش گیری و مقابله با آتش سوزی جنگل ها»

شرایط خشک و بی آبی در ایام مختلف سال در بخش های مختلف کشور تا حد زیادی احتمال بروز آتش سوزی را افزایش می دهد . آتش سوزی در طبیعت سریعاً گسترش پیدا کرده و گیاهان، درختان و منازل مسکونی را طعمه خود خواهد کرد. در هر نقطه ای از ایران احتمال وقوع این نوع آتش سوزی می رود، اما منطقه شمال، دامنه های البرز و زاگرس بیش تر در معرض خطر هستند.

با برنامه ریزی درست و مناسب هم راه با دانش و آگاهی درمورد نحوه حفاظت از مراتع و جنگل ها و همچنین ساختمان های موجود در این مناطق می توان از تخریب و ویرانی ناشی از یک آتش سوزی مهیب تا حد زیادی کاست. اقدامات احتیاطی و ایمنی مختلفی وجود دارد که با به کار بردن آن ها می توان ریسک و خطر ناشی از خسارات را کم کرد. با توجه به حجم بالای بارش های بهاره و گسترش پوشش گیاهی در مراتع سراسر کشور، نیاز است تا با نزدیک شدن به فصل گرما با نکات ایمنی و مراقبت های لازم در پیش گیری از وقوع آتش سوزی در طبیعت آشنا شویم. با نزدیک شدن به تابستان و آمدن فصل گرما، پوشش گیاهی موجود مراتع رو به خشکی می رود و رها کردن ته سیگار یا انداختن استکان و لیوان در مراتع و طبیعت می تواند عامل آتش سوزی شده و ناگهان سطح وسیعی از طبیعت را دچار خسارت های جبران ناپذیری کند.

❖ پیشگیری

هر کجا اکسیژن هوا، مواد سوختنی و شعله در مجاورت هم قرار گیرند آتش به وجود خواهد آمد. انسان برای اجتناب از خطر آتش‌سوزی و برای حفظ سرمایه‌های طبیعی و جنگل‌ها و مراتع باید این سه عامل را از هم دیگر دور نگاه دارد. اکسیژن هوا که در کنترل انسان نیست پس فقط شعله و مواد سوختنی را می‌توان کنترل کرد. این بهترین راه پیش‌گیری از آتش‌سوزی است.

همه گیاهان جنگل و مراتع مواد سوختنی را تشکیل می‌دهند. علوفه و چوب با کم‌ترین شعله‌ای آتش می‌گیرند و خاموش کردن آن کار دشواری است. این بدین معنی است که مواد سوختنی هم در کنترل انسان نیست. پس دیگر چاره‌ای جز اجتناب از ایجاد شعله

نیست همه باید مواظب باشند روشن کردن آتش در جنگل خطر ایجاد آتش‌سوزی را به دنبال دارد. گیاهان و علوفه سطح جنگل و مرتع را باید در حد امکان با چرای دام و برداشت دستی کاهش داد تنه‌های پوسیده و خشک درختان را پاکسازی کرد. ایجاد خطوط فاصله بین قطعات جنگل و کاشت گونه‌های آتش‌بر در فواصل منظم نیز از عوامل مهم برای جلوگیری



از حرکت و سرایت آتش می‌باشد. ایجاد مرزهای خاکی و سنگ چین بین قطعات مزارع و حاشیه جنگل و مرتع هم در جلوگیری از حرکت آتش‌سوزی بسیار مهم است. پس برای پیش‌گیری از ایجاد حریق در جنگل و مرتع راه‌های بسیار ساده و موثری وجود دارد:

- 1- خودداری از روشن کردن آتش در جنگل و مرتع
- 2- برداشت علوفه کف جنگل و چرانیدن دام
- 3- پاک‌سازی محیط جنگل و مرتع از تنه‌های درختان خشک و پوسیده
- 4- ایجاد خطوط فاصله بین قطعات جنگل و مرتع

- 5- ایجاد مرزهای خاکی مثل: کانال و خاکریز و سنگ چین بین مزارع و حاشیه جنگل و مرتع
- 6- جلوگیری از قطع درختان و بوته ها

❖ اگر با آتش مواجه شدید چه کارهایی باید انجام دهید؟

- در صورت مشاهده آتش سوزی سریعاً با شماره ۱۲۵ تماس گرفته و موقعیت را دقیق و واضح برای آنها شرح دهید.
- مراقب افراد ناتوان و کم توان مانند افرادی که دارای مشکل جسمی و معلولیت هستند و همچنین کودکان و سال خوردگان باشید و آنها را خیلی سریع از محل دور کنید.
- اگر کسی در محل سکونت خودتان هست، جریان گاز شهری را فوراً قطع و توجه کنید تنها افراد صلاحیت دار حق دارند جریان گاز را مجدداً برقرار کنند.
- دریچه های زیرزمینی را می توانید با تخته های چند لایه آماده یا سایر درزگیرهای تجاری ببندید. همچنین کپسول های حاوی گاز را باید خاموش کنید.
- اگر وسایل و اثاثیه چوبی و قابل اشتعال در حیاط بیرونی خانه دارید، آنها را به داخل خانه منتقل کنید.
- سر شیلنگ آب را به شیرهای بیرون از خانه وصل کنید و آب پاش ها را روی سقف و در مجاورت مخازن سوخت قرار دهید تا بتوانید فوراً از آب استفاده کنید.
- بهتر است بوته های اطراف محل سکونت خود را تا فاصله ۵ متری آب پاشی کنید یا آنها را بچینید.
- امکانات اطفای حریق مانند شن کش، تبرزین، اره دستی یا برقی، سطل آب و بیل را در دسترس قرار دهید.
- خودروی خود را در پارکینگ یا در فضای باز به حالت فرار پارک کنید. درهای خودرو را ببندید، اما قفل نکنید. شیشه ها بالا کشیده و سویچ را در حالت استارت بگذارید، در و پنجره های گاراژ را ببندید اما قفل نکنید. بهتر است سیستم در بازکن اتوماتیک گاراژ را نیز قطع کنید.
- پنجره ها، دریچه ها و درها را باید بسته نگه دارید، اما پرده و پشت پنجره هایی که قابلیت اشتعال دارند را باید بردارید.

- بهتر است اشیای قابل اشتعال را به وسط منزل مسکونی و دور از پنجره و درهای شیشه‌ای منتقل کنید.



هم‌چنین همه درها و پنجره‌های داخلی را باید ببندید تا مانع از هجوم شعله‌های آتش به داخل شد.

- اشیای با ارزش را که در آب خراب نمی‌شوند، می‌توان به داخل حوض یا استخر انداخت.

- اگر تاکید به تخلیه محل شدید، بی‌درنگ این کار را انجام دهید. باید راهی دور از شعله آتش انتخاب کنید. همواره حواستان به تغییر سرعت و جهت شعله‌های آتش و دود باشد.

❖ قبل از وقوع آتش‌سوزی در طبیعت حواستان به نکات ایمنی باشد:

1. به کمک علائم، مسیر دسترسی به محل سکونت خود را مشخص کنید، طوری که از کنار جاده به خوبی قابل تشخیص باشند.
2. هرگز مواد شیشه‌ای (نظیر انواع بطری شیشه‌ای و پلاستیکی)، خرده شیشه و اشیای مشابه را در داخل جنگل‌ها و مراتع رها نکنید. این اشیاء همانند عدسی ذره‌بین عمل کرده و موجب اشتعال علوفه خشک و مواد قابل اشتعال کف جنگل‌ها و مراتع شده و باعث ایجاد آتش‌سوزی می‌شوند.
3. از پرت کردن ته سیگار یا چوب کبریت استفاده شده در جنگل‌ها و مراتع خودداری کنید.
4. باید گیاهان و علوفه سطح جنگل و مرتع را با چرای دام و برداشت دستی کاهش داد و تنه‌های پوسیده و خشک درختان پاک‌سازی شود.
5. مرزهای خاکی مثل کانال، خاک‌ریز و سنگ‌چین بین مزارع و حاشیه جنگل و مرتع ایجاد کنید.
6. از سوزاندن بقایای محصولات کشاورزی در مزارع مجاور جنگل‌ها و مراتع خودداری کنید.
7. از روشن کردن آتش در نواحی جنگلی و مراتع خودداری کنید. در مواقع ضروری آتش را در جایگاه‌های ویژه یا سطوح بدون پوشش گاهی روشن و دور آن را با سنگ‌چین محصور کنید.

8. هنگام خاموش کردن آتش، خاکسترهای اجاق را بدون اطمینان از خاموش شدن کامل (به وسیله آب یا مدفون کردن با خاک) رها نکنید .
9. چمن‌های اطراف محل سکونت را باید کوتاه کنید، برگ‌های ریخته شده را جمع‌آوری و سقف خانه را از شاخ و برگ‌های زاید درختان پاک‌سازی کنید.
10. هیزم‌ها را باید حداقل در فاصله ۱۰ متری محل سکونت انبار کنید.
11. تا فاصله ۱۰ متری اطراف خانه، نباید درختان چندانی بکارید. این اقدام فضایی برای دفاع در برابر آتش‌سوزی ایجاد می‌کند. بعد از این فضا نیز شاخ و برگ‌ها و چوب‌های خشک را باید جمع‌آوری کرد.
12. اشیاء، مایعات و محلول‌های قابل اشتعال را باید در ظروف فلزی خارج از محل سکونت (حداقل ۱۰ متر دورتر از ساختمان و نرده‌های چوبی) نگهداری کنید.
13. بهتر است درختان و گیاهان مقاوم به آتش در اطراف محل سکونت بکارید تا مانع از گسترش سریع آتش‌سوزی شوند (مثلاً درختان دارای چوب مقاوم، کاج مقاوم به آتش و درخت همیشه بهار).
14. باید منابع آب مانند استخر معمولی شنا و چاه آب در دسترس ماموران آتش‌نشانی باشد.
15. از مصالح مقاوم به حریق مانند سنگ، آجر و فلز در ساخت محل سکونت استفاده شود. در مناطقی که ریسک آتش‌سوزی بالا است تا حد امکان مصالح چوبی به کار گرفته نشود، زیرا کم‌ترین مقاومت را در برابر آتش‌سوزی دارند.
16. تمام دریچه‌های خارجی و سوراخ‌های موجود در ساختمان محل سکونت خود را باید با صفحات فلزی توردار ۶ میلی‌متری بپوشانید تا مانع پراکنده شدن جرقه آتش شوند.
17. از پنجره‌های چند لایه، شیشه‌های ایمنی یا پشت پنجره‌ای ضد حریق استفاده کنید. این اقدام مانع از انتقال گرما توسط پنجره‌های بزرگ خواهد شد.
18. از پرده‌های مقاوم به حریق به منظور افزایش ضریب حفاظت پنجره‌ها استفاده کنید.
19. دودکش‌ها، بخاری هیزمی و تمام سیستم‌های گرمایی خانه سالیانه توسط فردی کارشناس تمیز و بررسی شوند. هم‌چنین عایق کاری دودکش‌ها را فراموش نکنید و توجه داشته باشید حداقل یک متر از سقف بالاتر باشد.
20. در هنگام حضور در طبیعت، از خاموش شدن آتش ایجاد شده اطمینان حاصل کنید.
21. قبل از آن که زباله‌های خود را در نواحی جنگلی بسوزانید به مقامات مسوول اطلاع دهید و اجازه بگیرید. هم‌چنین قبل از سوزاندن زباله لازم است حداقل ۳ متر اطراف کوره را کاملاً تمیز کنید.

22. هنگام سوزاندن زباله باید دستگاه اطفای حریق نیز در دسترس باشد.

❖ چند دلیل برای وقوع آتش سوزی در طبیعت:

دلایل گوناگونی از صاعقه و فوران‌های آتشفشانی گرفته تا بی‌احتیاطی در زمینه آتش روشن کردن در مناطق جنگلی وجود دارند که می‌توانند باعث بروز آتش‌سوزی در جنگل و طبیعت شوند. گاهی اوقات یک ته سیگار روشن که در جنگل رها شده باشد نیز، می‌تواند باعث بروز آتش‌سوزی جنگلی شود. در ادامه به عواملی اشاره می‌شود که می‌توانند باعث بروز آتش‌سوزی در جنگل شوند یا بر شدت آن به قدری بیفزایند که باعث از بین رفتن پوشش گیاهی و جانوری در مناطق در معرض آتش‌سوزی شوند.

• صاعقه و فوران‌های آتشفشانی

آتش‌سوزی‌های جنگلی معمولا در نتیجه اصابت صاعقه خشک یا صاعقه‌ای که با بارندگی همراه نیست، رخ می‌دهند. این نوع آتش‌سوزی‌ها اغلب در مناطق دورافتاده رخ می‌دهند و به همین دلیل است که آتش‌سوزی‌های ناشی از صاعقه در مقایسه با آتش‌سوزی‌های ناشی از فعالیت‌های انسان مناطق بیشتری را در برمی‌گیرند. به همین نحو، فوران‌های آتشفشانی هم می‌توانند باعث بروز آتش‌سوزی در جنگل شوند، زیرا گدازه‌های آتشفشانی هر چیزی را که بر سر راهشان قرار گیرد، می‌سوزانند.



• آتش‌سوزی‌های خود به خود

گاهی اوقات آتش‌سوزی‌های جنگلی می‌توانند خود به خود اتفاق بیفتند، مخصوصا هنگامی که هوا به شدت گرم و خشک است و به قدری حرارت تولید می‌کند که می‌تواند باعث احتراق خود به خود در طبیعت شود. هرچیزی از جمله چوب دارای درجه حرارتی است که در آن شعله‌ور می‌شود. این درجه حرارت را نقطه اشتعال می‌نامند.

نقطه اشتعال چوب ۵۷۲ درجه فارنهایت یا ۳۰۰ درجه سانتیگراد است. هم‌چنین انباشت مواد ارگانیک مرده هم‌چون برگ، ترکه‌های کوچک و شاخه‌های خشک روی زمین می‌تواند باعث افزایش حرارت و گرما شود. چوب در دماهای بالا هم‌چنین می‌تواند گازهای هیدروکربنی از خود متصاعد کند و این گازها هنگام تماس با اکسیژن دچار فعل و انفعال شده و باعث ایجاد حریق می‌شوند؛ بنابراین چوب در شرایط آب و هوایی به‌شدت گرم و خشک



می‌تواند به نقطه اشتعال رسیده و خود به خود آتش بگیرد. آتش سوزی‌های جنگلی خود به خود اکثراً در آن دسته از مناطق آب و هوایی مشاهده می‌شوند که از رطوبت کافی برخوردار بوده و مستعد رشد پوشش گیاهی هستند و درعین حال فصول گرم و خشک طولانی مدت را نیز تجربه می‌کنند. آتش‌سوزی‌های جنگلی خود به خود معمولاً در فصول تابستان و پاییز و هم‌چنین هنگام وقوع خشکسالی اتفاق می‌افتند، زیرا در چنین مواقعی برگ‌ها و ترکه‌های ریخته شده روی زمین و هم‌چنین دیگر مواد ارگانیک به موادی خشک و بسیار قابل اشتعال تبدیل می‌شوند. بادهای قوی می‌توانند این نوع آتش‌سوزی‌های جنگلی را به مناطق بزرگی گسترش داده و مهار آن را سخت و دشوار سازند.

• فعالیت‌های ناآگاهانه انسان در طبیعت

فعالیت‌های انسان یا به عبارت دقیق‌تر، سهل‌انگاری‌های انسان عامل بیش از ۸۰ درصد آتش‌سوزی‌های جنگلی به شمار می‌روند. اکثر آتش‌سوزی‌های جنگلی که در نتیجه فعالیت‌های انسان رخ می‌دهند را می‌توان آتش‌سوزی‌های تصادفی نامید. یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های انسان که می‌تواند باعث بروز آتش‌سوزی در جنگل شود، ایجاد حریق در راستای پاک‌سازی زمین از پوشش گیاهی است که گاهی اوقات می‌تواند از کنترل خارج شود. هم‌چنین گاهی اوقات کسانی که برای گردش و تفریح به جنگل می‌روند، می‌توانند به‌طور بالقوه عامل بروز آتش‌سوزی شوند. رهاکردن آتش خاموش نشده یا ته سیگار در طبیعت باعث ایجاد آتش می‌شود.

منابع: <https://b2n.ir/366268> تهیه کننده: روابط عمومی موسسه خیریه نیکوکاران راز/ بهار 99

<https://b2n.ir/007645>



نفس کشیدن سندی برای زنده بودن،
و هم نفسی، دلیل ادامه زندگی ست.

دی دی، حامی راز

DiDi_Water
www.didiwater.com
info@didiwater.com

razcharity
www.razcharity.com
info@razcharity.com



موسسه خیریه نیکوکاران راز
غیر دولتی، غیر انتفاعی، غیر سیاسی و داوطلبانه